



Popüler-Bilim

Tarihimizden

Canan Öktemgil Turgut

Busenin Zararı ve Buse Aleyhine Çalışmalar Ağız Temizliği ve Antiseptik Sular

Bayram! Büyük ve küçük herkesin büyük bir sevinçle akrabasını, ahababını kucaklayarak tebrik ettiği bir şenlik günü. Süslü elbiselerini giymiş, kokular sürmüştü yavrucağlar büyükle-
rinin ellerini öpecekler. Büyükle onların penbe yanaklarına safiyetle bir muhabbet busesi bırakacaklar. Hediyeler alınıp verildiği kadar da buseler değiş tokuş edilecek.

Buse! O tatlı muhabbet belirtisi şimdiye kadar nice şairlerin, ne kadar ediplerin konusu olmuş ne güzel şiirlerle değeri yükseltmiştir.

Lakin yakında Jan Pisihari isminde birisi ortaya çıkıp ağızımızın tabii halinde pek zararlı mikroplardan birçoğunu ihtiva ettiğini ortaya koymuş ve buse ile pek kolayca mikropların ağızdan başka birine bulaştığını iddia ederek ağızımızın tadını kaçırmış ve birçok konferansında buse meselesini tetkik edip katiiyen aleyhinde durmuştur.

Amerika'da bu zatın iddiaları üzerine buse aleyhine bir komite teşekkül ederek katiiyen öpmekten ve öpüşmekten uzak durmaya karar vermişlerdir. Bu hesabca, konuşma vasıtası saydığımız ve öğündüğümüz lisanımız da ağızımızın içinde birtakım mikropları oradan oraya naklede bir vasıta olmakta ve zararlı parazitleri ağızımızdan başkalarına da bulaştırmaktadır. İşte ağızımızın böyle bir mikrop deposu olduğu keşfedildikten ve vücudumuzun her yerinden ziyade ağızımızda türlü türlü zararlı maddeler olduğu fennin günümüzdeki gelişmeleriyle anlaşıldıktan sonra, Amerikalılar içinden hırsızihyaya fevkalade riayete taraftar olanlar hemen buse aleyhine bir komite teşkil fikrine sapmışlardır. Madem ki buse kısacık bir zaman içinde hadsiz hasapsız mikropları aktarma etmek neticesini hasil ediyor, buse aleyhinde durmak akılsızca görünmez. Münasebet düştükçe söyleniyor: Fen terakki edip hakikat meydana çıktıkça hayalleri besleyen fikirler sona eriyor, şairane hayaller kalmıyor. Evet, "Fenni ve sınaî ilerlemeler letafet kaçırıyor" diyenler de vardır. Bir mahbûbenin gîsû-yi dil-ârâsına esîr olan âşık-ı şeydâlar [bir sevgilinin çekici uzun saçlarına esir olan çılgın âşiklar] geçmiş zaman masallarında kalıp, "Uzun saçlar birtakım toz toprak kuruntularını aralarında saklayacağı, bunlar da zararlı mikropları taşıyacağı ve şu haşerata yağlar, kepekler de ilave olarak saçlar bir nevi süprüntülük sayılacağı için makbul olamaz" fikrinde bulunanlar ve fikirlerini sevgililerine karşı söyleyenler bulunacak.

Buse de uzun senelerden beri insanlar tara-

findan hoş görülmüş olsa bile, fenni gelişmeler zararını gösterince bundan çekinmeli. Hiç olmazsa misafir efendiye evin çocuklarını sıra ile gönderip "Öp amuca beyin elini!" demek âdetini kaldırmalı. Misafir de mikroplarını çocukların yanaklarına dökmekten çekinmeli.

Buse aleyhine Amerikalıların duruşu, Avrupa'nın günlük fenni gazeteleri tarafından hayli münakaşaya alınmıştır. Bir İngiliz gazetesi de bu münakaşaları vesile tutarak busenin kısa ve faydalı tarifini yazacak zata mükafat vad ederek bir yarışma açmış ve halka, asırlarca muhafaza ettiği bir âdetin terkinden evvel kısa bir tarifini belletmek istemiştir.



Oxford Darülfünunu muallimlerinden biri tarafından gönderilen tarifi biz de nakledelim: "Buse, ağız deliğini kuşatan adalelerin kasılmasından ibarettir."

Neden ibaret olursa olsun zararlı imiş. Bu halde insan kendini ya katiiyen buseden alıkoymalı yahut ağızını antiseptik sularla çalkamalı. Ağız içinin birtakım zararlı mikroplarla dolu olduğunu gösteren ilm erbabı, elbet bunlardan insanı koruma yollarını göstereceklerdir.

Ağızın sıhhi kaidelere göre temizlenmesi için en güzel usul nedir?

Mütehasıs doktorlara, diş tabiplerine sorulursa muhtelif fikirler toplanır. Ağız temizlemekten maksat bir diş tozuyla oğmak ve beyazlatmaktan ve ağız da birkaç defa suyla çalkamaktan ibaret değildir. Maksadımız, mümkün mertebe ağızımızda bulunan mikropların adedi azaltmak ve zararlarını gidermektir. Tükürükte ve dişler arasında bulunan mikroplar beden idaresine zarar verecek bir hal kazanabilirler. Bunların çoğalmasına mâni olmak her vakit lazımdır.

Hamburglu Doktor Ona, ağızın temizlenmesi için gayet ince toz edilmiş potasyum klorit ve bir fırça ile oğulmasını tavsiye ediyor ve ağız için en iyi antiseptik maddenin potasyum klorit-

ten ibaret olduğunu söylüyor. Şimdi doktorların çoğu ağızda bu maddeyi kullanıyor. Dişler oğulup temizlendikten sonra ağız ihtimamla ılık suyla çalkanmalı. Mideye keskin bir potasyum klorit eriyiğini sıkça kaçırmak iyi değildir.

Potasyum klorit ağız için öncelikle kuvvetli bir antiseptik özelliği taşır. Ağızda tükürük ve salyalarla yemek kırıntıları vesair kokuşmuş maddeleri uzaklaştırmaya yarar. Bu maddeyi dişlerin yapışkan kirlerini gidermek için kullanırlar. Doktor Ona bu maddeyi övmeye ileriye varmaktadır. Hayli bir müddetten beri tupta potasyum klorit boğaz hastalıkları için kullanılmaktadır. Bu madde, antiseptik hizmetini bademciklere, boğaza kadar yaymakta imiş. Boğamacaya kuşpalazına karşı da kişiyi korumaya hizmet eder deniliyor. Potasyum klorit, sağlam ve tabii halindeki bir ağızın guddelerini, etrafını yakmazsa da fakat ağızda ufak bir iltihap balsa o anda emer ve yakar. İnsan ağızını bu maddenin eriyiğiyle çalkayınca ufak tefek yara var mı, yok mu bunu da anlar. Ağız iltihaplarına karşı en birinci devadır.

Gliserin ve sabun ve potasyum kloritten hamur da yapıp dişler ve ağız bunla da temizlenebilir.

Doktor Majino adlı zat ise ağızın temizliği için yine potasyum klorit tavsiye ediyorsa da buna onda iki nispetinde salol da katılıyor. Salol ile karıştırıldığı zaman ağız, yalnız antiseptik bir madde ile temizlenmiş olmaz, belki bütün boğaz hastalıklarına ve hatta nezleye karşı bir korunma tedbiri de bulunmuş olacağı da söylenir. Bazı kimselerde nezle boğaz ağrısıyla başlar. Bunlar da aptalımı insanlar gibi, ağızlarını ekseriya açık tutanlar ve öteye beriye dalıp uzun müddet ağızı açık olarak kalanlar, soğuk havayı ağızlarıyla teneffüs ettiklerinden ihtimal nezleyi de boğaz ağrısıyla kaparlar.

Bunlara da özellikle potasyum klorit ve salol karışımı tavsiye olunur. Fakat çocuklar bu eriyik ile ağız yıkatmağa mecbur kalmamalı; bunlar akli başında becerikli insanlara gerek. Çocuk ağızını yıkarken çok sayıda yudumu boğazından midesine kaçırmı ki bu da zararlıdır. Ağızını temizlemek için çocuğun midesini berbat etmek de iyi bir şey değildir. Zaten mideyi berbat etmekten korkulmamış olsa idi tedavi ilmi, ilaçlarının dairesini hayli genişletir[di].

Kaynak: Mahmud Sadık. "Busenin zararı ve buse aleyhine kıyam—Ağız taharet ve nezafeti ve muzadd-ı taaffün sular—Mesall-i mustakbele-i fenniye". Servet-i Fünûn 160 (24 Mart 1310) [5 Nisan 1894]: 51-53.